

seco, sed etiam ab intrinseco, quia entitas talis auxilii natura sua et ab intrinseco est determinata ad agendum, sicut impetus impressus lapidi, licet sit illi extrinsecus, et violentum motum in illo faciat, nihilominus ab intrinseco et naturaliter est determinatus ad faciendum illum motum; ergo multo magis auxilium illud est per se et ab intrinseca sua natura determinatum ad illam actionem, cum nec Deus ipse, ut aiunt, possit illam impedire; ergo necessitas illa respectu auxilii est ab intrinseco, et consequenter respectu voluntatis oritur illa necessitas ex intrinseca impotentia quam habet ad resistendum illi auxilio, et ita, respectu illius principii adæquati, necessitas illa est ab intrinseco, quandoquidem oritur ex ultimo et formali constitutivo illius principii. Et hæc ratio maxime urget si talis prædeterminatio, servata proportione, est ad omnem actionem voluntatis necessaria; nam tunc voluntas natura sua postulat illum modum agendi, et ita necessitas illa est connaturaliter debita voluntati, et ideo satis ab intrinseco existit. Verumtamen, etiamsi non sit per se necessaria talis prædeterminatio, quoties data fuerit, necessitas erit ab intrinseco ex parte voluntatis, saltem ob intrinsecam impotentiam resistendi naturali impulsioni talis auxilii, ut dixi.

CAPUT XV.

IN HUMANA VOLUNTATE NON POSSE SIMUL ESSE AUXILIUM EX SE AC PHYSICE ILLAM PRÆDETERMINANS, CUM POTESTATE RESISTENDI EIDEM AUXILIO.

1. *Auxilium efficax dupliciter potest considerari in sententia Alvarez.* — *Primo.* — *Secundo.* — Nonnulli ex his auctoribus qui auxilium prædeterminans defendunt, cum viderint sine potestate resistendi non posse libertatem subsistere, dicere tentarunt hoc auxilium prædeterminans non imponere necessitatem, nec auferre potestatem non agendi, etiam in sensu composito, sed solum determinare ad semper sic agendum, quæ non est necessitas, sed determinatio, nec tollit potestatem resistendi si velit, etiam in sensu composito, sed solum facit ut voluntas illa potestate non utatur, quia licet infallibiliter id faciat, non tamen inevitabiliter. Unde consequenter aiunt illud auxilium, licet determinet potentiam, non tollere indifferentiam ejus quoad potentiam ad utrumque, etiam in sensu com-

posito, licet infallibiliter in alteram partem inclinanda sit voluntas. Hunc modum defendendi illam sententiam secutus est Cabrera supra, disput. 2, § 8, n. 300, 310 et sequentibus; nec videtur ab hac sententia alienus Cumel., disp. 4 et 5, ubi sæpissime negat voluntatem determinari per auxilium prævium efficax, donec voluntas sua sponte se determinet cum efficacia illius auxilii, et consequenter ait habere vim ad ponendum illi obicem et resistendum, ut specialiter patet disp. 5, post conclus. 3, sub tit. *Aliis argumentis, § Adverte tamen.* Et pro hac responsione facit quod notat Ledesma art. 2, ad 5, quod voluntas affecta illo auxilio operatur infallibiliter; item quod ait art. 18, ad 1, quod in actu ad quem prædeterminatur voluntas non est necessitas, sed infallibilitas proveniens ex efficacia auxilii; efficacia autem, ait, et necessitas sunt res omnino dissimiles, quia, licet necessitas includat intrinsece efficaciam, efficacia non includit necessitatem, licet includat omnimodam infallibilitatem; nam, si hoc verum est, cum illa efficacia optime manere poterit potentia ad non agendum, etiam in sensu composito, quia efficacia, infallibilis tantum, non tollit hanc potentiam, ut nos infra dicemus. Hanc etiam doctrinam sub quadam notanda distinctione admittere videtur Alvarez, disp. 93, n. 2; ait enim auxilium efficax dupliciter posse considerari. Primo, secundum suam entitatem præcise, id est, ut est talis motio vel entitas in voluntate recepta, et sub hac ratione ait voluntatem posse resistere auxilio efficaci, quod ait ab omnibus concedi. Unde fit, non obstante tali auxilio efficaci, sic spectato, voluntatem posse non agere, etiam in sensu composito: nam verbum resistendi sensum compositum involvit. Alio modo ait posse auxilium efficax considerari secundum omnem virtutem realem quam habet, ut venit a Deo, et ut est instrumentum voluntatis Dei efficaci, et sic non posse voluntatem illi resistere, et consequenter tantum retinere potestatem ad non agendum in sensu diviso.

2. *Cabrera sibi ipsi contradicit.* — Ex his vero auctoribus, Cabrera, quantum a sua et suorum sequacium sententia recedit, tantum nostram sententiam et rationem factam confirmat; late enim probat ad libertatem necessariam esse ut, non obstante præmotione Dei, maneat voluntas indifferens simpliciter, et cum potestate ad resistendum et non agendum in sensu composito, quod nos intendimus, estque nostræ rationis fundamentum. Hinc

ergo nostram sententiam confirmat, suam vero consequenter deponit. Unde quidam alius ejusdem doctrinæ sectator, responsionem illam rejiciens, dixit: *Nec nobis placent qui dicunt hanc præmotionem efficacis auxilii in omni sensu relinquere facultatem indifferentem, hoc quippe non esset determinare, sed indeterminare.* Certe (ait) *prædeterminatio quam iste noster recentior Thomista novit imprædeterminatio est, et ita quos impugnare instituit amplectatur.*

3. *Tres contradictiones notantur.* — *Prima contradictio.* — Tres ergo contradictiones in illa doctrina notare possumus. Prima est, quod voluntas physice determinetur ad unum, et simul maneat indifferens, quia determinatum et indeterminatum contradictorie vel privative opposita sunt; idem autem est indifferens quod indeterminatum. Præterea sic explico, quia vel est sermo de indifferentia remota, ut sic dicam, et passiva, quæ est in voluntate secundum se spectata, vel de indifferentia proxima, et in actu primo completo, respectu talis actus pro eodem instanti, prius natura quam eliciatur. Si de priori tantum sit sermo, est vocum æquivocatio, quia illa indifferentia est tantum in sensu diviso, et non sufficit ad libertatem, ut ostendi, et manet in voluntate etiam determinata, quia nihil aliud est quam capacitas naturalis ipsius voluntatis; si autem intelligatur secundo modo ut necessarium ad libertatem, sic immediate ac formaliter repugnat esse potentiam physice determinatam ad unum actum, prius natura quam illum eliciat, et in eodem signo esse indifferentem respectu ejusdem actus, ut ex ipsis terminis constat, quia in eodem puncto temporis et nature, et respectu ejusdem actus secundi, esse simul determinatum et indeterminatum in actu primo proximo contradictoria sunt.

4. *Secunda contradictio.* — Secunda contradictio est quod actus sequatur infallibiliter ex efficacia prædeterminationis, et non sequatur inevitabiliter. Nam licet alio modo et ex alio capite possint illa duo simul conjungi, ut infra dicam, tamen, posita hypothesi physice prædeterminationis de se efficaci, repugnantiam involvit, quia quando effectus est infallibilis ex vi causæ proximæ, et ex natura talis entitatis intrinsece determinatæ ad tale effectum, ita ut repugnet ex illa non sequi, talis effectus inevitabilis est, quia nihil aliud significat hæc vox, nisi quod effectus prodeat a causa cujus actio evitari non potest; tale autem est auxilium per se efficax; ideo enim infallibiliter agit, quia ex se est ita determinatum

ad agendum, ut ejus actio impediri non possit. Et declaratur, quia, ut ipsi etiam aiunt, implicat contradictionem auxilium efficax poni, et non sequi actionem consensus, quia eo ipso non esset efficax; quid autem potest esse magis inevitabile quam id quod implicat contradictionem non fieri? Tunc ergo infallibile distinguitur ab inevitabili, quando est infallibilitas in effectu, non in causa; hic autem est in causa, ut declaravi, et ideo distingui non possunt. Neque contra hoc obstat distinctio ab aliis adhibita inter efficaciam et necessitatem, quia, licet efficacia in communi sit superior ad necessitatem, quia dari potest efficacia libera, tamen efficacia rei intrinsece determinatæ ad unum, et ad exercitium actus, et inevitabiliter secum trahentis ad agendum potentiam cui inest intrinsece, includit necessitatem, et similiter infallibilitas, ex tali efficacia proveniens, necessitas est non tantum secundum quid, sed simpliciter, quia, licet respectu voluntatis sit ex suppositione, illa tamen suppositio est omnino antecedens, et in illa recipienda voluntas ipsa absolutam necessitatem patitur. Nec plus valet aliorum responsio, distinguendum duplicem necessitatem, unam infallibilitatis, et aliam coactionis, et dicentium hanc posteriorem repugnare libertati, non priorem, et illam solum sequi ex prædeterminatione. Verumtamen, si utrumque ex illis membris sumatur proprie, distinctio est insufficientis, quia datur necessitas simpliciter et in causa, quæ nec est tantum infallibilitatis, nec coactionem propriam infert, et nihilominus repugnat libertati, et sic per physicam prædeterminationem infertur, quia facit actum simpliciter necessarium, ut ostensum est, licet relinquat illum voluntarium, et non coactum. Quod si in secundo membro necessitas coactionis late dicatur omnis illa necessitas simpliciter, quæ est præternaturalis et ab extrinseco, certe talis est quæ per physicam prædeterminationem infertur, ut probatum est. Vel si, e contrario, necessitas infallibilitatis dicatur omnis illa quæ sine propria coactione invenitur, et cum voluntario conjungitur, sic non est universaliter verum necessitatem infallibilitatis non esse contrariam libertati, talisque est necessitas quam induceret prædeterminatio physica, ut ostensum est.

5. *Tertia contradictio.* — Tertia contradictio est quod auxilium sit per se et natura sua efficax, et quod maneat in voluntate potestas ad resistendum illi in sensu composito. Nam imprimis illa potestas nunquam reducitur ad ac-

tum, ut ipsi fatentur, idque infallibiliter, et non ex præscientia Dei, qua prævidit effectum contingentem futurum hoc modo potius quam illo, nam hoc ipsi ex professo impugnant; ergo est infallibile ex vi causæ; ergo contrarium est impossibile; sed ad impossibile non est potentia; ergo non est in voluntate potestas ad resistendum huic motioni, ex suppositione illius. Probatum consequentia, quia resistere esset conjungere negationem consensus cum illa motione; sed hoc est impossibile, neque ad illud est potestas in voluntate; ergo neque ad resistendum tali motioni. Præterea declaratur in hunc modum, quia si comparemus potestatem voluntatis ad naturam et entitatem illius motionis, ita se habent ut non possit voluntas illud auxilium facere inefficax; ergo non potest illi resistere, nam per resistantiam fieret inefficax. Antecedens probatur, quia illud auxilium est efficax ex intrinseca natura sua, ut isti dicunt; sed non potest voluntas mutare naturam talis auxilii; ergo non potest facere illud inefficax. Item non magis potest voluntas resistere illi auxilio, quam voluntati divinæ beneplaciti efficaci; sed huic voluntati Dei non potest voluntas nostra resistere, ut Scriptura docet; ergo nec tali auxilio, si tale est. Major est frequens in illis auctoribus, et est consequens ad illorum doctrinam. Quia ponunt illud auxilium habere vim ad implendam voluntatem divinam, tam infallibiliter et efficaciter, quam necessarium est ad omnipotentiam et infallibilitatem divini decreti; ergo fieri non potest ut sit tale, et quod in voluntate sit potestas resistendi illi auxilio, etiam in sensu composito. Et confirmatur tandem ac declaratur, quia potestas in sensu composito est potestas ad componendum unum cum alio, et ideo, stante consensu, non manet in voluntate potestas ad dissensum in sensu composito, quia non potest voluntas unum actum cum alio componere, id est, simul utrumque habere; sed, juxta illam sententiam, ita repugnat simul componi auxilium prædeterminans cum carentia actus, sicut repugnat componi consensum cum dissensu; ergo repugnantia est dicere cum tali determinatione manere in voluntate potestatem resistendi in sensu composito.

6. *Hæ contradictiones non evitantur per supradictam distinctionem auxilii efficaciæ.* — Neque hæ incommoda evitantur per distinctionem auxilii efficaciæ quoad puram entitatem suam, vel quoad totam virtutem quam habet ut instrumentum Dei. Nam imprimis quæro

de auxilio secundum præcisam entitatem spectato, an prædeterminet physice voluntatem, necne. Nam, si non prædeterminat physice, non est efficax, secundum communem sententiam horum auctorum; ergo male ponitur sub auxilio efficaci, et tanquam membrum; et confirmatur: nam si non determinat physice voluntatem, ex se non habet infallibilem connexionem cum consensu voluntatis, nec etiam habet illam ex præscientia conditionata in sententia horum auctorum; ergo simpliciter et omnimodo non habet talem connexionem infallibilem; ergo est simpliciter contingens, ut cum entitate illius auxilii conjungatur carentia talis consensus; ergo tale auxilium non est efficax ex se, nec dat actu operari, sed posse. Si autem auxilium sic spectatum in sua præcisa entitate prædeterminat physice voluntatem, incidimus in contradictiones illatas. Nam repugnat voluntatem posse resistere tali auxilio efficaci; nam resistantia (ut dixi) includit sensum compositum, quia nisi adsit adversarius, non habet locum resistantia; in sensu autem composito, impossibile est voluntatem resistere entitati ipsam physice prædeterminanti, quia physica prædeterminatio in sua ratione includit ut non subdatur dominio voluntatis, sed illam potius sibi subiciat, ut ex terminis est notum, et aliis locis idem auctor dicit; voluntas autem, ubi dominium non habet, nec resistere potest, quia non nisi per potestatem dominativam suorum actuum resistit.

7. *Præcluditur alia evasio.* — Forte dicitur entitatem illius auxilii secundum se spectatam, si in re ipsa separatur a reali virtute instrumentali Dei, non esse prædeterminantem, nec futurum esse auxilium efficax, nunc vero nunquam separari ab illa virtute, et ideo semper in re esse efficax et prædeterminans, et ideo vocari auxilium efficax, non formaliter, ut sic dicam, sed denominative ab illa virtute. Sed hæc et similia frustra dicuntur, et si evolvantur, vix intelliguntur. Interrogo enim an illa virtus instrumentalis addat aliquid reale entitati auxilii præcise spectatæ, necne. Quia si nihil addit, superflua est distinctio, quia illa entitas per seipsam erit virtus instrumentalis divinæ voluntatis et omnipotentia; ergo, ex vi suæ entitatis, habebit omnem virtutem realem quam habere potest, ut ex Deo procedit. Quod si sub una ratione habet aliquam virtutem realem quam sub alia non habet, aliquid etiam entitatis illi addi necesse est, quando ei realis virtus additur, nam virtus realis non est sine reali entitate. Magis

vero sentit dictus auctor illam virtutem realem instrumentariam esse aliquid reale additum entitati auxilii; dicit enim virtutem illam esse intentionale quid, per quod virtus principalis agentis est completa, ut instrumento. Unde videtur sentire hanc virtutem similem illi quæ additur per concursum prævium omnibus causis secundis, ex ejus et aliorum sententia; quod si hoc ita est, superflua est illa prior entitas auxilii efficaciæ, cui secundum se spectatæ dicitur voluntas posse resistere. Ad quid enim est tot entitatum multiplicatio? Nam si Deus addit hanc virtutem instrumentariam auxilio excitanti, vel habitui infuso, satis erit ut elevet illa ad instrumentaliter agendum in virtute Dei, et ad determinandam potentiam, ut efficaciter operetur; ad quid ergo est illa alia entitas, quæ dicitur auxilium efficax, cum de se sit inefficax? Vel qualis esse potest? Nam si sit per modum actus vitalis, erit auxilium excitans; si sit entitas de se permanens, erit habitus; si vero sit motio, vel qualitas transiens, erit ejusdem rationis cum virtute illa instrumentaria, ac subinde ex vi suæ entitatis habebit omnia quæ auxilio efficaci et prædeterminanti tribuantur.

8. *Instantia.* — *Occurritur instantiæ.* — Dici adhuc potest auxilium quidem efficax esse unam et simplicem entitatem, tamen illam non habere totam suam efficacitatem ex se, et quasi essentialiter, vel ut nativam proprietatem, sed solum ut procedit ab efficaci voluntate Dei, qua vult hominis voluntatem talem actum efficere, et consequenter vult ut illa entitate ut instrumento. Unde si fieret a Deo entitas, et non ex illa voluntate efficaci, sed ex præcisa voluntate faciendi talem entitatem, illa non haberet vim prædeterminandi, nec tantam efficacitatem. Sed hoc repugnat valde principiis illius doctrinæ. Sic enim destruantur omnia quæ de prævio concursu primæ causæ, et de motione intentionali, illi auctores dicere solent, ut libro tertio vidimus. Nam si entitas illius auxilii non habet naturam suam intrinsecam illam efficaciam et vim prædeterminandi, seu applicandi voluntatem, et causam secundam, sed solum ex Dei voluntate sine ulla reali additione, sola voluntas efficaciæ Dei volentis immediate uti potentia, vel habitu, vel actu gratiæ excitantis ut instrumento, sufficiet, eritque superflua prævia motio, quasi media et inhærens potentia; et tunc incidemus in aliam opinionem et questionem tractandam duobus capitibus sequentibus, ubi videbimus an ille modus necessarius

sit, et an salva libertate locum habeat, ideoque de hac ultima evasione nihil amplius hic dicere necesse est. Solum adjungo, etiamsi demus auxilium vere efficax compleri ex illa entitate cum virtute instrumentali addita, quidquid illa sit, eandem relinqui difficultatem in ratione facta. Nam de facto præveniri dicitur voluntas per illam entitatem auxilii elevatam seu assumptam ut instrumentum absolutæ voluntatis Dei; ergo illi ut sic non potest resistere voluntas in sensu composito, quia alias sequentur contradictiones illatæ, cum supponatur voluntas non posse resistere illi auxilio, sic completo, et tunc relinquatur idem argumentum quod talis necessitas composita tollat libertatem, quia tota illa suppositio integre est antecedens simpliciter omnem usum nostræ libertatis.

CAPUT XVI.

AUXILIUM SI SIT EFFICAX AC PHYSICE PRÆDETERMINANS, NON POSSE A LIBERO USU PENDERE, SED NECESSITATEM ANTECEDENTEM INDUCERE.

1. *Adducitur modus fugiendi vim principalis argumenti.* — Venio ad alium principalem modum fugiendi vim principalis rationis. Nam aliqui ex dictis auctoribus, coacti argumentis factis, interdum retrocedunt, et conantur defendere suppositionem illam auxilii efficaciæ sic explicati non esse antecedentem, quia pendet ex aliquo usu libero humanæ voluntatis, quod satis est ut sit suppositio consequens, ut nos etiam docemus. Illa vero dependentia duobus item modis ab eis asserta est. Primus est, ut ille usus liber sit antecedens ad tale auxilium, nimirum circa aliquam dispositionem præviam ad illud, cujus intuitu, vel ratione cujus tale auxilium infallibiliter detur. Secundus modus est ut ille usus libertatis sit aliquo modo cooperans ipsamet auxilium. Priorem modum inculcat sæpe Cabrera, et coguntur approbare qui dicunt hominem sufficienter vocatum non carere auxilio, nisi culpa sua, nam inde plane sequitur pendere ex libertate ejus cui datur. Nihilominus plures ex dictis auctoribus hunc dicendi modum rejiciunt, et merito, ut capite præcedenti vidimus, nam illa dispositio libera est impossibilis in illa sententia, et in plura incommoda incidit talis assertio, quæ ibi tractata sunt.

2. *Rejicitur.* — Addo insuper etiam illo modo non salvari propriam et formalem libertatem supernaturalis consensus, qua ipse vere